

דאזיין אישי

ר' שלמה: בבית הכנסת שלי יש לי הרבה יהודים שבאים להתפלל רק ביום הכיפורים, לצערי, כמו בכל אמריקה. ואני בכל פעם אומר ליהודים שבאים כל השנה: "בטח אתם חושבים שהם האורחים שלנו ואנחנו בעלי הבית, אבל זה לגמרי הפוך, הקב"ה מחכה להם כל השנה, והם עושים את יום הכיפורים לקודש קודשים, לא אתם". השמחה בשמים כשרואים יהודי, נעבך, קצת רחוק חוזר לבית הכנסת ביום הכיפורים, זה לא יאומן. תחשבו: יש לכם ילדים שאתם רואים בכל יום אז אתם שמחים איתם, אבל מה אם ילד לא יבוא שנה? אתם תתפוצצו משמחה! אז ראשית כל, השמחה בשמים זה ממש לא יאומן.

מראיין: ר' שלמה, מה עושים אם הילד לא בא הביתה הרבה זמן, מה עושים כדי לקשור אותו לבית?

ר' שלמה: ראשית כל אני אומר, רבותי, בדרך כלל בכל בתי הכנסת אחרי 'כל נדרי' עומדים קצת בפחד או ברצינות, אצלנו ממש מתחילים לרקוד שעה, מרוב שמחה. זה גם פשוט, הקב"ה מוחל לנו. ובדרך כלל אני שר את המנגינה 'א-ל אדון'.

מראיין: אז אצלך בבית הכנסת ממש רוקדים ושרים לפני 'כל נדרי'?

ר' שלמה: אחרי 'כל נדרי', באמצע 'כל נדרי', בסוף. כתוב בספרי קבלה שכל שבת יש עונג שבת, אבל העונג שיורד מן השמים בכל יום הכיפורים הוא נורא ואיום. בטח אתה זוכר מה שאמר הרבי מסוכאטשוב בשם רבותיו הקדושים, שיום הכיפורים הוא עצום כי אסור לנו לאכול; כדי לקבל שפע וחיים ושמחה לא צריכים אוכל. רוב עם ישראל לא בא לבית הכנסת כי פשוט אין מספיק שמחה בבתי הכנסת. ואם הם כן באים הם יושבים כמה דקות ועוזבים. אני הצעתי לרבנים לעשות אוהל ולהזמין את כל תל-אביב, את כל חיפה, את כל באר שבע לרבע שעה לפני צאת יום הכיפורים. לשיר איתם שיר אחד ולהגיד שמע ישראל ביחד. על ידי זה אפשר היה להחזיר את האמונה בא-לקי ישראל ממש כמו שעוד לא היה. וכולם היו באים, כולם היו באים! אבל מה אפשר לעשות. אתה יודע, כנראה אצל רבנים אני לא מספיק קדוש כדי שישמעו למה שאני אומר. אחד מגדולי הרבנים אמר לי: "שמע, זה חילול השם איך שקוראים לך 'הרב המרקד'. אמרתי לו: "אבל לפחות זה פחות שקר ממה שאומרים עליך 'הרב הגאון'!".

מראיין: זאת הזדמנות לשאול אותך כאמת, איך דבק כך הכינוי הזה: 'הרב המרקד'?

ר' שלמה: כשהתחלתי להופיע הייתי רוקד ממש כמו 'שעיר לעזאזל' על הבמה. הייתי עוזב את הבמה ורץ בין הקהל. לצערי, אחרי כל מה שאמרו לי: "זה לא יפה מה שאתה עושה", הפסקתי עם זה. ואני עדיין מתחרט על זה. כרגע אני רק עומד על הבמה ושר.

מראיין: זה כל כך השפיע עליך, שהפסקת?

ר' שלמה: לא במודע, בתת-מודע. אם אני חושב על ההופעות הראשונות, גוואלד, זה היה עד לב השמים. אבל מה אני יכול לעשות?

מראיין: זאת אומרת שאתה למעשה מרגיש שאתה היום לא אותו 'שלמה קרליבך' שהיית פעם?

ר' שלמה: לא. אני חושב שאני עכשיו יותר עמוק.

מראיין: אז זה בא פחות לידי ביטוי חיצוני. מה שעשית אז כביטויים חיצוניים, היום זה יותר בעומק?

ר' שלמה: כן, יותר בעומק. וגם, אני יודע יותר איך לעמוד על הבמה. זה לימוד גדול, זה 'מסכת במה'. זה לא פשוט. צריך לדעת איך לעמוד על הבמה ואיך לרדת. יש הרבה רבנים שיודעים לעלות אבל לרדת, אוי וי!

מראיין: בא תרשה לי, ר' שלמה, להחזיר אותך קצת אחורנית, בעצם כמה עשרות שנים לאחור. אתה היית נער, למדת בישיבה, למדת שנים רבות. כמה שנים למדת בישיבה?

ר' שלמה: מהיום שנולדתי, תאמין לי, לא למדתי כל היום וכל הלילה, למדתי שמונים וארבע שעות בכל רגע. הייתי ממש שקוע. כשהייתי בר-מצוה עשיתי שבועה קטנה בלב שאני אפילו לא אסתכל על עיתונים כשאני בישיבה. ממש לא הסתכלתי, כי לא רציתי להתפלל עם פוליטיקה, שום דבר. רק למדתי.

מראיין: באילו ישיבות למדת?

ר' שלמה: למדתי ב"תורה ודעת" אצל ר' שלמה היימן, הוא היה תלמידו של ר' ברוך בער, שהיה תלמידו המובהק של ר' חיים מבריסק. כשהרב היימן היה בן שש עשרה, ר' ברוך בער הציג אותו לפני ר' חיים. הוא דיבר איתו בלימוד ואמר עליו שהוא רשב"א קטן. כלומר, כל מילה שלו היתה כל כך ישרה וכל כך עמוקה. אני גם למדתי אצל ר' אהרן [קוטלר] - הוא היה גאון עצום, אין כמותו. יתכן שחמש מאות שנה לא היה גאון כמותו. אבל למשל אני אגיד לך, יש סוגיה בקידושין "מנה אין כאן משכן יש כאן"⁸⁹ ויש שם רמב"ן מפורסם, יש שאלה מפורסמת, וכולם אומרים תורות. ר' אהרן דיבר על זה שש שעות, כל רגע משהו חדש. גאוני גאונות. הייתי מבקר את הרבי שלי, ר' שלמה היימן, גם כשכבר למדתי בליקווד. הוא אמר לי: "ובכן מה נשמע בליקווד?" אמרתי לו: "ר' אהרן אמר שיעור

במשך שש שעות על הרמב"ן בסוגיא "מנה אין כאן משכן יש כאן". אמר לי הרב להביא לו רמב"ן. הבאתי לו, והוא תירגם כל מילה לאידיש, כאילו הוא לא מחדש כלום, ופתאום הכל היה מובן, הוא ממש ידע מה שהרמב"ן אומר!

ובכן זכיתי ללמוד אצל ר' שלמה היימן, וזכיתי להיות מאוד קרוב אליו. מעולם לא ראיתי בן-אדם מכבד את אשתו כמו שר' שלמה היימן כיבד את אשתו. הוא היה מאמץ את התלמידים הכי טובים שלו כמו ילדים. היינו באים לביתו בכל יום והרבנית היתה ממש כמו האמא שלי. כשהוא נפטר, אשתו אמרה לי: "דע לך שכל זמן שהיית תלמיד שלו לא היה יום שהוא לא היה מדבר איתי עליך". עם ר' אהרן למדתי כמעט שש שנים. גאון הגאונים. אני חושב שזכיתי ללמוד אצל שני ראשי הישיבות הכי גדולים שהיה אפשר ללמוד אצלם.

זראיין: אתה נשמע כמי שחוזר ומפליג לאיזה עולם קסום ביותר. עולם שבעצם היה אחד התקופות היפות ביותר בחייך. ועד כמה שאנחנו יודעים אתה גם נחשבת לעילוי. כנראה לא סתם אהבו אותך. אני שואל אותך - איך עזבת את הישיבה?

ר' שלמה: תאמין לי שום דבר בעולם לא היה מזיז אותי מחוץ לכתלי הישיבה. אבל למרות שלמדתי בליקווד הייתי מאוד מקושר לליובאוויטש. כל פעם שהייתי בא מליקווד הייתי נכנס לליובאוויטש והייתי מדבר עם הרבי בלימוד. והרבי רצה לדעת מה לומדים בישיבה, איך השיעורים, על איזה רמב"ם מדברים. פעם אחת, כשנכנסתי אליו הוא אמר לי: "שמע, אני מוכרח לעשות איתך עסק, אני רוצה שאתה תהיה שליח שלי". אמרתי לו: "אני לומד כל היום!". אז אמר לי הרבי: "שכת מעצמך קצת". הוא יצר בי נשמה חדשה, פתאום הרגשתי אחריות כלפי כל יהודי. עד אז היה אכפת לי מרמב"ם או מסוגיא, ופתאום היה אכפת לי מכל יהודי שאני רואה.

מראיין: לאיזה סוג שליחות הרבי התכוון?

ר' שלמה: לדבר עם עם ישראל, לקרב את העם ליהדות.

מראיין: הוא דיבר על מוסיקה?

ר' שלמה: לא. ראשית כל נסעתי לכל הישיבות והתחלתי לדבר בלימוד, שאלתי אותם: "מה אמר ראש הישיבה", ואמרו לי דברים טובים. אבל אני למדתי אצל ר' אהרן, מה שאמרו היה לעומתו כמו תורת פורים.

מראיין: תרשה לי לנתב אותך לענין שלנו. וככן נפגשת עם הרבי, והוא בקש ממך לצאת לשליחות לקרב את עם ישראל, ואתה נאלצת לעזוב את ספסלי הלימוד.

ר' שלמה:

הייתי הולך ברחוב וכשהייתי רואה יהודי מתחיל לדבר איתו. חבין, כשאני הצטרפתי לליובאוויטש, זה לא היה כמו עכשיו שכל האנרגיה זה לקרב. בדרך כלל הרבי שלח אותי לבני ישיבה, לקרב אותם. לדבר איתם בלימוד, וגם בחסידות. אבל אחרי כמה שבועות אמרתי לו: "רבי, צריכים לקרב את הנוער של האוניברסיטה. יש לי הזדמנות, יש שם חברה שהזמינו אותי". הרבי אמר: "זה כבר דבר עדין, תן לי לחשוב על זה". אמרתי לו: "רבי הקדוש, תסלח לי, כבר קבעתי איתם למחר". כשהייתי נוסע ברכבת התחתית לא הייתי זו עד שהייתי מוצא לכל הפחות בן-אדם אחד. פעם ביום שני בלילה, ערב חג השבועות, הייתי בליובאוויטש ובשתיים בלילה חזרתי למנהטן. ישבתי שם ברכבת התחתית וראיתי שם בחור ממש מלא שמחה. הוא היה נראה כמו יהודי. נגשתי אליו ושאלתי אותו: "למה אתה כל כך שמח?". הוא השיב לי: "אתה יודע מה? אני יהודי, אבל אני בעזרת ה' מתחתן השבת. אני מתחתן עם גויה בכנסיה". אמרתי לו: "זה מאוד יפה שיהודי מתחתן עם גויה - להביא שלום לעולם, אבל אני חושב שאתה צריך ברכה מהרבי שלי, שיברך אותך שיהיה בנך עדי עד". אז הייתי מאוד קרוב לרבי ויכולתי לגשת אליו יומם ולילה. הגענו לבית ליובאוויטש בשלוש וחצי. דפקתי על הדלת של הרבי, הוא פתח ואמרתי לו: "הבאתי לך מתנה לחג השבועות, הבאתי לך יהודי שצריך תיקון". הבחור נכנס והם דיברו עד שבע בבוקר. מה הם אמרו אני לא יודע, אבל הבחור יצא מהחדר עם עיניים נפוחות. הרבי אמר לי: "קח אותו, תניח איתו תפילין והכל יהיה טוב". לא ראיתי אותו יותר, אבל אני רק יודע שיותר הוא לא יכל להתחתן עוד בכנסיה. דברים כאלו קרו לי כמעט בכל יום.

אנחנו רוצים לדעת, איך הגעת אל המוסיקה?

מראיין:

הייתי בליובאוויטש בערך שלוש שנים. ואז יום אחד אמרתי לרבי: "כשאני נכנס למקום, נגיד יושבים שם מאה סטודנטים, אני אומר: "בחורים בצד אחד, בחורות בצד שני". תשעים כבר עוזבים אותי בלב. אחר כך אני מכריז ואומר: "בנות, אסור לכן לשיר", אז נשאר לי רק אחד. תשעים ותשע אומרים: "זה לא בשבילי". אני לא יכול לעמוד בזה. במקום לדבר עם מאה אני יושב ומדבר עם אחד". אמר לי הרבי: "אם אתה רוצה לעשות על דעת עצמך - תצליח". מאז עשיתי על דעת עצמי. למשל, אני מעולם לא אמרתי לבן-אדם מה לעשות. אתה יודע מה, הקב"ה יש לו הרבה גנרלים, יש יהודים שצריכים ליובאוויטש, יש שצריכים 'אור שמח', יש שצריכים משהו אחר, ויש יהודים שצריכים אותי. הקב"ה נותן מקום לכל אחד ואחד.

אני רוצה להבין, מתי שרת בפעם הראשונה?

מראיין:

ר' שלמה: בשנת 1958 הוזמנתי למסיבה בוילאג' בניו-יורק. ישבו שם, כמוכן יהודים, ואחד התחיל לשיר וראיתי שמישהו מלווה אותו בגיטרה והוא רק מנגן בשני אקורדים. חשבתי לעצמי: בשני אקורדים אפשר לנגן את כל הניגונים שבעולם! למחרת הלכתי וקניתי לעצמי גיטרה. שמעתי שיש איזו אחת שיכולה ללמד. אמרתי לה שאני לא מעוניין ללמוד חכמת המוסיקה, אלא שאני רק רוצה ללוות את עצמי. הייתי מחבר מנגינות יומם ולילה בלי לחשוב שזה משהו. פעם דברתי עם המורה בטלפון ושרתי לה מנגינה קטנה שלי, אז היא אמרה לי: "תראה זה יפה מאוד". אמרתי לה: "אני עושה את זה הרבה פעמים". אז היא אמרה לי: "מעכשיו, אם תחבר משהו תצלצל אלי, אפילו באמצע הלילה, ואני אכתוב לך את זה". כמה ימים אחרי זה צלצלתי אליה ואמרתי לה: "באה לי מנגינה קטנה לראש", והתחלתי לשיר לה את המנגינה של "עוד ישמע". היא אמרה לי: "זה טוב מאוד, אני בטוחה שאנשים יאהבו את זה". יומיים אחרי זה התקשרתי אליה שוב, הייתי ברכבת התחתית כשחיברתי את המנגינה של "אשא עיני", וככה אחרי כמה שבועות "לולי תורתך", וכו'.

מראיין: זאת אומרת שכעצם כל השירים האלה, מאמצע הלילה, מהרכבת, הפכו להיות שירים ששרים בכל הקהילות!

ר' שלמה: הוצאתי תקליט בשנת 1959. וב"ה, בכסף הראשון שזכיתי לקבל מזה, קניתי כרטיס טיסה וטסתי לארץ.

מראיין: לפני שנגיע לענין של הטיסה הראשונה שלך לישראל, ופעם הראשונה שלך בארץ, אני רוצה לשאול אותך: "למה לא חזרת מאז לישיבה?"

ר' שלמה: אני אגיד לך את האמת. אתה יודע מה החילוק בין אברהם, יצחק, ויעקב? כך כתוב בספרים הקדושים: אברהם עזב את הכל "לך מארצך"⁹⁰ - הוא בא לארץ. יצחק - לא עזב את הארץ. ויעקב אבינו - כאילו עזב את הארץ אבל הארץ הלכה איתו.

מראיין: כוונתך היא שהישיבה הלכה איתך?

ר' שלמה: כן, הישיבה הלכה איתי. אתה יודע מה, בלי להתגאות חס ושלום, אבל אתה יודע שאני לא רק שר, אני גם לומד איתם. יש לי חבר'ה בכל העולם כולו שאני לומד איתם. אני אספר לך משהו: פעם, בשנים הראשונות של המושב, קרה שלפני פסח לא היה כסף לקנות מצות. היה יהודי עשיר גדול שהכרתי, באתי ואמרתי לו: "יש לנו ארבעים משפחות, אולי אתה רוצה לתרום משהו". טוב, הוא שלח כסף למושב. כמה שנים אחרי זה הוא שוב אמר לי: "אני רוצה לתרום", אז אמרתי לו: "ב"ה יש להם כסף

הערה: שכונה ניו-יורקית שהיתה מלאה בצעירים.

למצות אבל יש להם כבר הרבה ילדים, אם אתה רוצה לשלוח משהו אני אשמח מאוד". הוא היה אדם מאוד דתי, וכך הוא אמר: "אתה מדבר איתם רק בחסידות, הם יודעים על הבעל שם טוב, אבל לא יודעים לא על אביי ולא על רבא, לא על רש"י ולא על תוספות". אמרתי לו: "שמע, זה לא אמת. אבל איך אני יכול להתווכח איתך?". אחרי כמה חודשים הייתי בלוס אנג'לס, והוא התקשר אלי ואמר לי: "אני צריך לבקש ממך סליחה. הייתי בבורו-פארק, והלכתי לקנות קלטות של ה'דף יומי". היהודי הזה הוא רופא מפורסם והוא צריך לנסוע כל יום מבית חולים לבית חולים וכך הוא שומע כל יום את הדף היומי. אז הוא מספר לי: "נכנסתי לחנות של הדף היומי, ופתאום הטלפון מצלצל, ובעל הבית אומר לי: 'סליחה, יש לי טלפון מאורוגן (מדינה בארה"ב), מבקשים שם את כל המסכתות". שאלתי את בעל החנות: "מאיפה בחור באורוגן יודע ללמוד דף יומי?". אז בעל החנות מקבל תשובה: "משלמה קרליבך". אז הרופא ביקש ממני סליחה ואמר: "כנראה שהחברה שלך גם יודעים על אביי ורבא ועל רבי עקיבא". לו הייתי נשאר בישיבה, כל החיים שלי היו לגמרי אחרת.

מראיין: אתה לא מצטער לפעמים שעזבת את הישיבה?

ר' שלמה: אתה יודע מה? לו הייתי נשאר בישיבה, הרבה אלפים היו נשארים בחוץ. אני ממש רב הרחוב, מתאים לרחוב. פעם אמרתי בראיון שיש אנשים חולים בכל הארץ. ואם הם לא באים לבתי החולים, אז מה עושים? הרופאים צריכים ללכת ברחוב למצוא את החולים. עם ישראל חולה. שמונים אחוזים מהנוער לא יודעים מה זה שבת, מה זה יו"ט, לא יודעים כלום. לא רק שהם לא יודעים כלום, מה שהם כן יודעים זה גועל נפש, זה מרחיק אותם. אז הם הולכים לחפש ברחוב.

פעם הופעתי באוניברסיטה ואחרי ההופעה ניגש אלי בחור נחמד ואמר לי: "אני מודה לך מאוד שבאת אלי, אני לא הייתי בא אליך". זה לא פשוט. כשיבוא המשיח אני אדע אם עשיתי טוב או לא. לפעמים כואב לי הלב שבמקום לנסוע לבואנוס איירס ולשבת כל הלילה במטוס, אם הייתי בישיבה הייתי יושב וכותב חידושי תורה כל הלילה. אבל איך אני אדע מה שהקב"ה צריך יותר?

מראיין: אתה מרגיש שאתה אישית הפסדת? לא מה שעשית למען עם ישראל, אתה בעצמך?

ר' שלמה: יש דברים שהפסדתי, אבל יש אלפי דברים שזכיתי, שלא הייתי יודע אם הייתי יושב בישיבה.

ר' שלמה: העומק של נשמת עם ישראל. למשל אני מדבר לפעמים עם גדולי תור ואנחנו נוסעים בדרך, ועוברים ליד חיילים. זה לא ענין של מילים. או מרגיש שאני קצת יותר מבין את העומק של הנשמה של כל חייל. איז עומק, גוואלד, איזה קשר יש לעם ישראל. עומדים שם ומוכנים למו. כשביל עם ישראל כל רגע. גדולי התורה מבינים, כשהם רואים בחו לומד רמב"ם בארבע בבוקר, שזה דבר גדול. בא נגיד שהרבי מגור הי אומר לחסידים שלו: "דעו לכם שכל חייל הוא קודש קדשים". אז החיי יגיד: "אם אתה אומר שאני קודש קדשים, אני באמת רוצה להיות קדוש" אבל אם אני אומר: "שמע, אתה בן-אדם חילוני", מה אפשר לעשות? זה לא יועיל!

כשאני מסתובב לפעמים בליל שבת קודש, אני רואה יהודי מסתובבים בירושלים, הולכים לכותל בלי כיפה. איך יהודי עובר לי יהודי אחר בלי להגיד לו שבת שלום? איך אתה לא מנשק יהודי שהול לכותל ביום שישי בלילה? גוואלד!

מראיין: כשאתה מדבר על הדברים האלה פה, אני רואה איזו דמעה בעין שלך. זי נכון?

ר' שלמה: בטח. זה בעומק הלב. יש דמעות של צער ויש דמעות של עומק. כשא שר אני בוכה כל הזמן. שיר שלא מעיר אותך לבכות גם לא מעיר אות לשמות. אצלי שיר הוא ממש שירה שאפשר לרקוד עד סוף העולם וג לבכות עד סוף העולם. לא לבכות מתוך צער, לבכות מתוך עומק. עומ עומק עומק. עומק עם ישראל זה לא פשוט. אולי אני טועה, אבל או כמעט חושב שאדם שלא מבין את העומק של עם ישראל גם כן לא מבי כל כך את העומק של התורה. וגם, אנחנו יודעים שהתורה ועם ישראי אורייתא וקודשא בריך הוא, עם ישראל - הכל אחד⁹¹. ממש הכל אחד.

